

Läsliv

2015 #1

Det ska
vara enkelt
att läsa

EN TIDSKRIFT FRÅN MYNDIGHETEN FÖR TILLGÄNGLIGA MEDIER

5

tips på
deckare
till påsk

Kampanj:
Läs din dags-
tidning som
taltidning!

Alice Bah
Kuhnke:

**"Kultur och demokrati är
varandras förutsättningar"**

TEMA LÄTTLÄST: ERÖVRA SVENSKA SPRÅKET MED LÄTTLÄSTA BÖCKER

Lättläst flyttar in i Läsliv

Välkommen till årets första nummer av Läsliv. Och extra välkommen till dig som får tidningen för första gången. Detta nummer skickar vi nämligen ut till nya läsare: landets läsombud och även till lärare och skolbibliotek och andra som inte fått den tidigare.

Här är Läsliv! Vi vill att alla människor ska få in läsning i sina liv oavsett om man läser talböcker, punktskriftsböcker eller lättläst. Alla har rätt att läsa.

Jag är extra stolt över att tidningen nu breddat sitt innehåll och inkluderar statens lättlästa verksamhet. Det är faktiskt en del av MTM:s områden sedan årsskiftet. Tidningen är sig för övrigt lik – den innehåller bara lite mer och är därför fyra sidor tjockare.

Har du förslag på något vi ska skriva om så hör gärna av dig till redaktionen. Vi täcker upp hela Sverige och då och då även världen.

Glad påsk och trevlig läsning!

Lena Boqvist

Lena Boqvist
redaktör

Ps. Mejla till lasliv@mtm.se om du vill ge tidningen till någon, eller om du inte vill ha tidningen fortsättningsvis.

Alla har
rätt att
läsa.

INNEHÅLL MARS

- 3** Nytt från MTM
- 4** Tema lättläst: Författaren Sara Lövestam
- 7** Tema lättläst: Lättlästa böcker – en väg till svenska språket
- 8** Nyheter i korthet
- 11** 5 frågor till Alice Bah Kuhnke, kultur- och demokratiminister
- 12** Bibliotek & Bok: Såpa-tv i bokform
- 15** Aktuellt: Taltidningskampanj
- 16** Porträttet: Dodo Parikas läser in talböcker
- 19** Barn & ungdom
- 23** Tidsfördriv
- 24** Boktipset: Ett påskägg med deckare

Läsliv ges ut av Myndigheten för tillgängliga medier. Citera oss gärna men ange källa. **Mars 2015 nr 1. Utgivning:** 4 nr/år. Nästa nummer kommer ut i juni 2015. **Ansvarig utgivare:** Roland Esaiasson. **Redaktör:** Lena Boqvist, lena.boqvist@mtm.se. **Grafisk form:** Oktavilla. **Layout:** Carina Gerdin, Marita Forsberg. **Redaktion:** Lena Boqvist, Carina Gerdin, Anna Gustafsson Chen, Marita Forsberg, Camilla Batal. **Tryck:** Lenanders Grafiska. **Adress:** MTM, Box 5113, 121 17 Johanneshov. **Kostnadsfri prenumeration:** Registrera dig via lasliv@mtm.se. Finns som tryckt version, taltidning samt på mtm.se. **Telefon till växeln:** 08-580 02 700. **Internet:** www.mtm.se. **ISSN:** 2001-7103. **Omslagsfoto:** Thomas Karlsson/DN/TT (på bilden Alice Bah Kuhnke).

Nya MTM, så mycket bättre! Nu när lättläst litteratur och nyheter ryms inom MTM kan vi ge dig som användare eller förmedlare ännu bättre service. Tillsammans arbetar vi för demokrati och tillgänglighet.

Roland Esaïasson, generaldirektör MTM

Nytt om appen Legimus

En ny version av appen Legimus för Android finns i GooglePlay i mars. Några nyheter i appen är nyhetslista, mer information om böckerna och möjlighet att lägga till anteckningar. Versionen för Iphone/Ipad kommer att släppas inom kort.

FOTO: ELLIOT ELLIOT

Studiedagar!

MTM:s studiedagar under våren

23 APRIL studiedag med fokus på folkbibliotek och tillgängliga medier

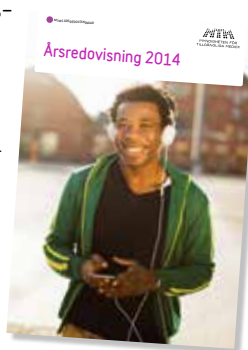
27 APRIL studiedag med fokus på skolbibliotek

12 MAJ studiedag med fokus på universitets- och högskolebibliotekens arbete för studenter med läsnedsättning

Anmälan och program finns på mtm.se.

MTM i backspegeln

Nu kan du ta del av MTM:s årsredovisning 2014. Läs den som pdf eller ladda ner talboken på mtm.se

MTM satsar på skolan

MTM har fått ett särskilt uppdrag av regeringen gällande skolan. I förordningen står det att MTM ska samverka med bibliotek och skolor för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till litteratur och samhällsinformation på det vis som passar dem. Det kan exempelvis vara talböcker eller lättlästa böcker och nyheter.

FOTO: ELLIOT ELLIOT

Läser du deckare till påsk?

Fredrik Hernborg, 32, brokonstruktör, Årsta:

Nej. Jag läste mycket, bland

andra Michael Connelly, Agatha Christie och PJ James, när jag var yngre men nu hinns det inte med.

Astrid Barck, 84, pensionär, Högdalen.

Ja. Theorins Ölandsskildringar. Han

skriver bra och är inriktad på ett visst klientel, och mot äldre, väldigt familjärt. Jag har en liten trave böcker hemma att ta itu med nu.

Eva-Marie Barck, 46, förskolepedagog, Stureby

Ja! Ljungsteds nyaste. Eller

Keplers **Stalker** kanske går först. Har jättemånga på gång i mitt digitala bibliotek! Jag lyssnar på ljudböcker via Storytel, gärna på kvällarna.

Gunnel Karlsson, 53, tillverkar läkemedel på Astra, Södertälje

Nej, hinner inte med i och med att jag jobbar skift. Målet är att ta mig igenom hela **Södertäljeposten** varje vecka.

Känner på orden. Sara Lövestam är SFI-läraren som blev lättläst romanförfattare.

Att läsa lättlästa böcker är ett sätt att lära sig svenska. Det vet författaren Sara Lövestam, som också har många års erfarenhet som lärare för ny-anlända svenskar. När hon skrev sin senaste roman gjorde hon därför två versioner; en lättläst, och en med vanligt "svårt" språk.

TEXT: KATARINA CARLSTEIN CARLSSON **FOTO:** ANNA-LENA ANDERSSON

I lättlästa böcker blir orden tydligare

Sara Lövestam är författaren som har lyckats med konststycket att skriva en bästsäljare om grammatik och därtill flera uppskattade romaner. Hon föreläser om språk i allmänhet och grammatik i synnerhet, och är domare i radio-programmet **Lantzampen**. Tills nyligen arbetade Sara också som lärare i svenska för invandrare, SFI. Därför har hon speciella kunskaper om hur lättlästa böcker kan vara en hjälp till att erövra det svenska språket. Sara har skrivit den lättlästa boken **Flicka försvunnen**. Men hon har också skrivit samma bok på vanlig, svår svenska. Böckerna kommer ut samtidigt, med en dubbel releasefest.

Jag har skrivit samma bok men med ett fattigare ordförråd, förklarar Sara.

– Jag kan inte använda hela min palett. Men jag är van vid att prata i enkla huvudsatser.

Begränsningen i språket kan vara en sporre.

– Det är som när Picasso hade sin blå period, begränsningen kan vara positiv och kreativ, det blir en utmaning. I en vanlig bok kan man med fördel ha tillbakablickar. Det blir ett klister som binder samman boken, säger Sara.

Hon anser att i lättlästa böcker blir tillbakablickarna däremot ett störande avbrott. Man måste hitta andra sätt att presentera historien på.

– I min lättlästa bok har jag samlat tillbakablickarna till en egen historia. Då stör de inte kronologin. Att skriva lättläst är som att skriva poesi, att göra om texten till en dikt. Jag behöver ta bort utsmyckningen men behålla känslan, berättar Sara Lövestam.

– Jag är språkkänslig och känner på varje ord. Orden blir tydligare i lättläst eftersom det är färre ord. Varje ord bär något mer, får mer tyngd. I lättläst gestaltar man inte lika mycket. I en svår text kan jag till exempel skriva: han sjunker ihop, tårarna rinner ner för kinderna ... I den lättlästa texten står det: han är mycket ledsen.

Sara har varit SFI-lärare i 10 år. Hon och eleverna har ofta arbetat med teman och de har läst lättlästa böcker.

– Eleverna har olika strategier för att läsa en bok. En del elever slår upp varje ord de inte förstår, andra läser och för-

Att skriva
lättläst
är som
att skriva
poesi.

VAD ÄR EN LÄTTLÄST BOK?

- I en lättläst bok är orden vardagliga och språket enkelt.
- Den lättlästa boken har omväxlande långa och korta meningar.
- Handlingen är rak och det finns en tydlig kronologi i boken.
- Det ska inte finnas för många parallella handlingar som kan förvirra läsaren.
- Det ska vara ett begränsat antal personer i bokens handling.
- Formen är enkel, luftig och tydlig.
- Ofta har boken illustrationer.

söker förstå de svåra orden utifrån sammanhanget. Jag hade en elev som sa att han efter hand kände i kroppen vad orden betyder.

Men hur gick det till att skriva en och samma bok, i två versioner?

– Jag skrev den svåra boken först. Sedan skrev jag om boken till lättläst. Då hade jag mina elever i åtanke. Det som skiljer böckerna mest är att jag bara kan använda mig av ett begränsat ordförråd.

Boken, **Flicka försvunnen**, är skriven för vuxna. Den är kognitivt svår men på en språkligt låg nivå. Det är en utmanande historia, som kan läsas av personer med litet ordförråd. Och Sara berättar att lättläst är en svår genre att skriva i. Det krävs erfa-

renhet för att förstå varför en lättläst text är uppbyggd på ett visst vis. Många tror att lätta ord är de ord som barn kan. Men så är det ju inte. Barn kan ord som geggamoja medan hennes elever på SFI kan ordet internationell. Däremot är ord som ”knappt” svårt för en person som lär sig svenska.

Sara har visat sina elever på SFI utdrag ur de båda böckerna och frågat vilken text de föredrar. En del elever valde den svåra texten för de tycker att den har mer färg, andra valde den lätta texten för att de faktiskt förstod. Sara skrattar lite och konstaterar: Då var ju den lätta texten bättre – för de eleverna. ●

FÖRLAG SOM GER UT LÄTTLÄST

Några förlag i Sverige specialiserar sig på att ge ut lättlästa böcker. Många av böckerna finns också som ljudböcker och som e-böcker. På biblioteken finns ett brett urval av lättlästa böcker.

Här är några av förlagen:

• **Nypon förlag** ger ut lättläst för barn. Deras dotterförlag **Vilja förlag** ger ut lättläst för vuxna. Vilja ger också ut lättlästa böcker på engelska.

• **Argasso** ger ut lättlästa böcker för barn, unga och vuxna.

• **Hegas förlag** för barn, unga och vuxna. De ger också ut lättlästa böcker på engelska.

• **LL-förlaget** ger ut skönlitteratur och faktaböcker för unga och vuxna.

Nordiskt möte om lättläst

I januari 2015 träffades de finska, norska och svenska lättlästorganisationerna i Oslo för att diskutera framtida samarbeten. Detta var det tredje mötet i ett samarbete som Nordiska rådet finansierar. Tema var Lättläst digitalt – konsekvenser för arbetet med lättläst med mångfalden av plattformar.

– Vår värld blir allt mer multimedial och det innebär nya utmaningar men också nya möjligheter för den lättlästa boken, lättlästa tidningen och den lättlästa samhällsinformationen, säger Ulla Bohman från MTM.

– Vi hoppas att vi kan genomföra flera gemensamma projekt de närmaste åren.

8 Sidor i olika format

8 Sidor är en nyhetstidning på lättläst svenska. Den finns både som tryckt papperstidning och inläst. Dessutom kan man läsa tidningen i mobilen via appen 8 Sidor som finns för Iphone och Android. Senare i vår finns den också som taltidning i Daisyformat. Sedan januari 2015 ansvarar MTM för utgivningen av tidningen.

För att elever med andra modersmål än svenska ska få plats på gymnasiet behöver de godkänt betyg i svenska. Lättlästa böcker hjälper dem att nå sina mål.

TEXT OCH FOTO: KATARINA CARLSTEIN CARLSSON

Lättlästa böcker

– en väg till det svenska språket

Maria och Latife är några av de elever som går Språkintruktionsprogrammet på S:t Botvids gymnasium i Hallunda. De är 20 elever i klassen, och de behärskar 13 olika språk. Om knappt två månader har de nationella prov i svenska.

Det är en svår utmaning. Några av eleverna har bara varit i Sverige ett år eller två, och det här är deras chans att komma in på gymnasiet till hösten.

– För ett år sedan kunde jag bara läsa lättlästa böcker, säger Latife. Jag läste böckerna med ordbok, och ibland gissade jag mig till ord.

Nu kämpar Latife med svårare böcker, men det är frustrerande ibland. Hon vill mer än vad hon orkar. Att läsa på svenska tar mycket kraft. Då är det bra att böckerna inte har så mycket text, att de har korta kapitel och ibland bilder, tycker Latifa.

– Läser ni böcker också på era hemspråk, frågar deras lärare Johanna Immonen.

Nästan halva klassen räcker upp handen. Jo de läser på persiska, franska, serbiska och tamil, men inte nu. Tiden är knapp och det är bara svenska som gäller.

Maria har grekiska som modersmål. Hon läser målmedvetet, gärna klassiker.

På bänken ligger **Hamlet** på lättläst svenska, men hon tycker också om att läsa romantiska böcker.

– Det är bra att det går att lyssna till många av böckerna också, tycker Maria, det är enklare att lära sig om man får höra hur orden uttalas.

Johanna Immonen är klassens svenskalärare. Hon ser de lättlästa böckerna som ett självklart sätt att erövra det svenska språket. Själv har hon finska som modersmål. När Johanna var ny i Sverige hade hon önskat att det fanns fler lättlästa böcker att få tag

Lektion. Svenska på S:t Botvids gymnasium.

på. Därför började hon själv skriva böcker på lättläst svenska och har bland annat gett ut boken **Märtas taylor** på Vilja förlag.

–Det finns fortfarande lärare på lärarhögskolan som tycker att det är bättre om elever som lär sig svenska kämpar sig igenom en kort originaltext än att läsa lättlästa bearbetningar. Jag håller inte alls med. Lättlästa texter är en väg till målet. Jag vill uppmuntra mina elever att läsa på egen hand, och upptäcka språket. Om inte de lättlästa böckerna fanns, hur skulle jag göra då, undrar Johanna, och skakar på huvudet.

Hon berättar att hon läste Jan Guillös **Ondskan** med en klass förra året, på lättläst svenska.

– Vi skulle aldrig ta oss igenom den i originaltext. Boken fungerar bra att diskutera kring. Många elever kan känna igen sig i hur det är att ha en våldsam förälder.

–Och när vi läste Selma Lagerlöfs **Kejsaren av Portugallien** förra året var det gripande. Tuffa killar satt och grät, för att boken var så känslösam på slutet.

–Det finns folk som säger; Vad har en gammal klassiker med ungdomarna i Botkyrka att göra? Men eleverna känner igen sig i temat. Precis som flickan i boken har många lämnat sina föräldrar för att hjälpa till med försörjningen och för att få ett bättre liv.

Lättläst är en förberedelse för att klara andra, svårare böcker. Eleverna läser också ”vanliga” ungdomsböcker som **Simon och Sophie** av Emma Granholm. Och de kämpar hårt för en plats på gymnasiet. Nyckeln dit är det svenska språket. ●

Film om talböcker och Legimus

I januari lanserade MTM en film om talböcker och Legimus. Den innehåller tre olika historier där läsning är i fokus: på bussen, hemma samt på café där några sitter och pluggar. Syftet med filmen är att få fler unga vuxna att läsa talböcker.

Filmen har fått ett enormt fint mottagande. Vi på MTM är väldigt tacksamma att många bibliotek har lagt den på sina webbplatser och spridit den vidare på sociala medier. Den kommer även att tävla i tre internationella filmfestivaler under året.

Filmen finns i två versioner: en där texten är valbar och en syntolkad version. Du hittar den på mtm.se.

FILMFOTO: POPHUNTERS

Vad tycker studenterna om talböcker?

Hösten 2014 gjorde MTM en fokusgruppsundersökning bland studenter på högskolor och universitet. Undersökningen visar att de flesta är nöjda med de medier och tjänster som MTM erbjuder. Samtidigt finns en uttalad önskan om att kunna få tag på talböckerna snabbare och att de ska bli lättare att använda.

Man kan tydligt se att studenterna vill ha talböcker med text. Och de vill gärna klippa och klistra i texten. MTM tackar de studenter som deltog i undersökningen och arbetar vidare med att utveckla talböckerna utifrån resultatet.

FOTO: SUSANNE KRONHOLM

NOMINERA TILL MTM:S PRISER!

2015 blir ett spännande år då vi har inte mindre än tre olika priser att dela ut i olika kategorier:

Amypriset är MTM:s tillgänglighetspris och kan gå till ett förlag, bibliotek, projekt, skolor eller en person som utmärker sig i sitt tillgänglighetsarbete.

Bästa lättlästa bibliotek går till ett bibliotek som lyft fram den lättlästa litteraturen, lättlästa tidningar eller lättläst samhällsinformation på ett bra sätt.

Årets läsombud delas ut till ett läsombud eller en högläsare som har gjort extra fina insatser för att främja läsningen inom LSS-omsorg eller äldreomsorg.

Passa på att nominera lämpliga kandidater! Nominerar gör du enkelt genom att skicka ditt förslag med motive-ring till [MTM info@mtm.se](mailto:info@mtm.se) **senast den 30 april**.

Boktips: En mörkare himmel

En mörkare himmel är den första boken i en ny serie kriminalromaner. Den utspelar sig på semesterparadiset Gran Canaria, en ö utanför den afrikanska kusten med ändlösa stränder och en sol som aldrig går ner. Men idyllen är bara en fernissa, baksidan ska visa sig mörkare och mer brutal än vad både Kristian och Sara kan föreställa sig.

Nedladdnings- toppen

De mest nedladdade talböckerna i februari 2015

- 1 En mörkare himmel** **T**
av Mari Jungstedt och Ruben Eliassen
- 2 Femtio nyanser av honom** **TP**
av E. L. James
- 3 Cirkeln** **TP**
av Mats Strandberg och Sara Bergmark Elfgren
- 4 Helveteselden** **T**
av Karina Fossum
- 5 Stormigt hav** **TP**
av Laila Brenden
- 6 Dödlig besatthet** **T**
av Nora Roberts
- 7 Lotus blues** **TP**
av Kristina Ohlsson
- 8 Silkesmasken** **T**
av Robert Galbraith
- 9 Lejontämjaren** **TP**
av Camilla Läckberg
- 10 Kvinnan som stal mitt liv** **T**
av Marian Keyes

MTM deltar i Botkyrka internationella bokmässan

Den 23-25 april ordnar biblioteken i Botkyrka en internationell bokmässan för tredje gången. I år är temat **Mellan flykt och förvandling**. MTM kommer att delta i ett seminarium med titeln **Flerspråkighet och dyslexi** fredag 24 april, klockan 14.

Anna Gustafsson Chen från MTM samtalar med Christina Hedman från

Stockholms universitet om flerspråkighet och dyslexi, och hur biblioteken kan tillgodose behoven hos personer med läsnedsättning och annat modersmål än svenska.

Mer information om bokmässan finns på <http://bibliotek.botkyrka.se/bokmassan>.

Nyss var det 1989

TPB/MTM har funnits på bokmässan i Göteborg sedan den startade. Här informerar Sten Gustafsson en vetgirig besökare i montern med det självsäkra budskapet "Det finns talböcker om allt"!

Elin Nord är ordförande för det Svenska Daisy-konsortiet, SDK, sedan i höstas. Till vardags förser hon studenter på pedagogiska biblioteket i Göteborg med tillgänglig litteratur.

TEXT CAISA LEHTO

Elin tar över rodret för SDK

Varför behövs det Svenska Daisykonsortiet?

– SDK har en viktig roll i arbetet med att sprida kunskapen om hur man producerar tillgängliga medier, informationen om dem och varför det är så himla viktigt! Tillgänglig information är en viktig demokrati-fråga för mig och på jobbet pratar vi mycket om att det är märkligt att så mycket information fortfarande är helt otillgänglig.

Hur har du tänkt förvalta ordförandeskapet?

– Det är svårt att få grepp om allting nu så här i början och vad det kommer att innebära, så allt kommer såklart att ta ett tag att sätta sig in i. Men jag vill prata om tillgänglighet i nya forum. Just nu måste jag först bli lite varm i kläderna, både i den nya rollen som ordförande men även i jobbet på pedagogiska biblioteket. Det har varit mycket nytt det senaste året.

Vad är tjusningen med att vara bibliotekarie?

– När jag jobbade på folkbibliotek fick jag ofta möta människor när de befann sig vid en brytpunkt i livet. De skulle få barn eller så hade någon anhörig gått bort, det blir en viktig uppgift att vägleda människor. Jag älskar ju böcker och det var det som lockade mig att bli bibliotekarie från början, men jobbet handlar mycket om att läsa av människor och förstå vad de söker. ●

Boktips:

Jag heter inte Miriam **T P**

av Maj-Gull Axelsson

En av oss **T P**

av Åsa Seierstad

Svenska Daisykonsortiet

Svenska Daisykonsortiet är medlem i det internationella DAISY-konsortiet. De leder arbetet med övergången till digitalt anpassade medier världen över.

8 Sidor får Sveriges Radios pris Årets Medieorm 2014

Det är projekten Alla Väljare och Kommentarsfält för alla som uppmärksammas med priset Årets Medieorm 2014.

8 Sidor får priset för att de har utvecklat verktyg som gör det möjligt för alla att vara med i samhällsdebatten, utefter sina förutsättningar och behov. Därför kan fler röster bli hörda. Det stärker demokratin och berikar journalistiken.

Firar. Chefredaktör Malin Crona med sin redaktion.

Utredning om framtidens mediepolitik

Regeringen beslutade i mars att en medieutredning ska göras. I arbetet ingår att analysera framtidens mediepolitiska insatser när presstödet upphör i sin nuvarande form. I utredarens direktiv lyfts särskilt frågan om tillgänglighet och bibliotekens viktiga roll. Utredare är Anette Novak.

Analysen ska presenteras den 31 oktober 2015. Förslag till nya mediepolitiska verktyg ska lämnas senast den 30 april 2016.

71 790

långtagare är registrerade för tjänsten Egen nedladdning hos MTM. Av dem är 55% under 18 år.

5 frågor till...

Alice Bah Kuhnke som är ny kultur- och demokratiminister, gammal aktivist och galet förtjust i grädde.

TEXT LENA BOQVIST FOTO ANNA-LENA ANDERSSON

Hur ser du och regeringen på MTM:s verksamhet?

– MTM:s verksamhet konkretiserar på många sätt vår politik. Vi vill ha ett Sverige som är tolerant och som bygger på alla människors lika värde. Ett Sverige som håller ihop kräver tillgång till information och då behövs MTM som tillgängliggör kunskaper som vi människor behöver. Det är omöjligt att vara engagerad i tillgänglighet och demokrati i Sverige utan att höra talas om det fantastiska arbete ni gör. Om Daisy, taltidningsreformen, punktskriftsböcker för barn, teknikutveckling i världsklass.

Finns det några kulturfrågor som ligger dig närmare hjärtat?

– Jag har svårt att dela upp dem men det finns en grundläggande fråga. Mer kultur för fler, det är ju den röda tråden i min mandatstrategi som kulturminister. Det är det viktigaste.

Har du erfarenhet av läsnedsättning och tillgängliga medier?

– Ja, jag har erfarenhet av att jag har tagit del av det på olika sätt. När jag varit medföljare eller engagerad i olika grupper i samhället, med nyanlända, tjejgrupper

Boktips: Per Anders Fogelströms **Mina drömmars stad**. "Viktig historiskt och viktigt i dag".

med kombinerade behov eller då jag jobbat med unga människor via Rädda barnen och i bokcirklar - då har jag använt lättlästa böcker. Jag har läst talböcker också i det här sammanhanget, och så har jag en vän som läser punktskrift.

Du fick Det lätta priset av Centrum för lättläst år 2000 för att du förklarar saker enkelt:

– Ja, det var länge sen nu. Jag jobbade på **Kalla Fakta** då jag fick priset. Tror det handlar om att jag inte krånglar till saker så mycket. Jag är inte bra på att linda in saker och jag hoppas att jag inte blir det på de här fyra åren heller.

Hur ser du på att kultur och demokrati sammankopplas?

– Bästa! Kultur och demokrati är varandras förutsättningar på så många plan. Och det syns inte minst då vi talar om mediepolitik som också ligger under kulturdepartementet. Mediekrisen är ju också en demokratikris eftersom det handlar om människors tillgång till information. Och det är ju därför jag tillsätter en medieutredning och tar fram en presstödsproposition. Det handlar om demokrati. Jag är väldigt glad åt det här paketet. ●

Kulturtant

Namn: Alice Bah Kuhnke

Ålder: 43 år

Bor: Nacka

Kuriosa: Älskar hårt vispad grädde (sött, gott, fett på ett härligt sätt).

Intressen: "Sova, lyssna till mina barn när de diskuterar, bråkar, leker..."

Bokälskare. Elisabet Carlsson och Mattias Reuterberg pratar böcker på Biskopsgårdens bibliotek.

Norska långserier är populära bland läsarna. Vissa serier kommer ut med flera böcker om året. Elisabet Carlsson är en av dem som plöjer serierna i talboksform.

TEXT ANNA GUSTAFSSON CHEN FOTO CATHARINA FYRBERG

Som såpa-tv men i bokform

När Margit Sandemo började skriva på sin supersuccé Sagan om Isfolket tänkte hon att serien bara skulle ha sex delar. Därför tog hon livet av huvudpersonerna Silje och Tengel ganska fort. Men berättelsen ville inte ta slut och till sist blev den hela 47 delar lång. Sagan om Isfolket var den första norska långserie som slog igenom i Sverige och de svenska översättningarna av Sandemos böcker har hittills sålt i mer än 6 miljoner exemplar. Men Marit Sandemo var inte ensam. I hennes spår följde en rad norska författarinnor som alla producerade långa romanserier fyllda av spänning, kärlek och intriger. I dag är de stora namnen i genren "norska långserier" Bente Pedersen, Laila Brenden och Torill Thorup. Deras böcker läses och lånas flitigt, både på papper, som talböcker och i punktskrift.

En av de talboksläsare som älskar norska långserier är Elisabet Carlsson i Göteborg. Hon följer eller har läst de flesta serier som MTM har i sitt bestånd.

– Jag började läsa norska långserier redan innan jag fick sämre syn och blev talboksläsare, berättar Elisabet. Jag läser flera serier parallellt och brukar få en

bokleverans varje vecka. För mig som inte kommer ut så mycket är läsningen väldigt viktig och de här serierna är både bra och fängslande.

– Jag läser varje dag och även om det ibland dröjer ett tag innan nästa bok i en serie kommer ut så räcker det med att jag börjar läsa för att jag ska komma ihåg vad som hände i de tidigare delarna.

Det som karaktäriserar de norska långserierna är att de oftast utspelas i historisk tid, gärna 1700-tal eller 1800-tal, och att de har kvinnliga huvudpersoner som utsetts för en rad olika prövningar under seriens lopp. Men lika viktigt som kärlek och äventyr är skildringen av landsbygden och av vardagslivet som det såg ut förr. Den här längtan efter att dokumentera och berätta om en bortglömd del av historien är något som de flesta av författarna har gemensamt.

Bente Pedersen slog igenom på 1980-talet med serien Raija, som handlar om en tornedalsfinsk flicka som säljs till en samefamilj och så småningom hamnar i Tromsö. Hon kommer själv från Tromsöområdet och har i intervjuer berättat hur viktigt det

Jag läser flera serier parallellt och får en bokleverans i veckan.

Poppis.

Hannah-serien av Laila Brenden är omtyckt av läsarna.

är för henne att sprida kunskap om historien och livet på Nordkalotten – en historia som hon aldrig fick lära sig i skolan och som var okänd för många i Norge. Pedersen har rötter i folkgruppen kväner och lyfter gärna fram deras kultur i sina romaner. Laila Brenden, författare till serien Fjällrosor, har också sagt att hon är fascinerad av att komma forna tiders människor nära och att hon är imponerad av hur de fick slita och kämpa för att klara vardagen. Bägge författarna betonar ofta att de lägger ner mycket tid på att leta efter fakta i museer, arkiv och bibliotek, för att miljön i böckerna ska bli så verklighetstrogen som möjligt.

Just den här verklighetsanknytningen är något som också Elisabet Carlsson tycker om.

– Jag tycker om att serierna är så långa, för då får man följa personerna genom livet och ibland läsa om både barn och barnbarn. I **Lotsbarn** av Dorthe Erichsen, som utspelar sig i början av 1900-talet, kan jag känna igen saker från min egen barndom. Men det är intressant att läsa böcker som utspelar sig i äldre tid också. Jag har läst serier som utspelar sig under alla tidsepoker, från medeltiden och framåt!

En av dem som möter läsarna är Mattias Reuterberg, socialbibliotekarie på Biskopsgårdens bibliotek.

Utlånare. Det är äldre kvinnor som lånar långserier, berättar Mattias Reuterberg som är bibliotekarie.

– De som lånar norska långserier hos oss är äldre kvinnor, berättar han för Läsliv. Jag har inte stött på en enda man som lånar de här böckerna.

– De kvinnor som lånar pappersböcker på plats i biblioteket har ofta med sig listor där de kryssar av vilka böcker de läst i olika serier. Ibland, om det är kö på böckerna, bryr de sig inte om att läsa dem i ordning – de hoppar över ett par titlar och återkommer till dem när de väl blir tillgängliga.

I Sverige säljs de norska långserierna förstås i bokhandeln, men också via det norska förlaget Schibstedts egen bokklubb. 2 400 prenumeranter får nya böcker så fort de kommer ut på svenska och totalt säljer förlaget 60 000-65 000 exemplar på ett år. Att böckerna är populära kan också Mattias Reuterberg bekräfta.

– Min kalender är fylld av anteckningar i stil med "Thea 20" och "Lotsbarnen 15".

Eftersom så många av de norska långseriernas läsare prenumererar på böckerna finns det en press på författarna att skriva snabbt. I Norge kommer det till exempel ut minst fem nya volymer i Fjällrosor-serien i år. Det här gör förstås att författarna inte hinner lägga ner någon längre tid på varje roman och ibland kan handlingen kännas obearbetad eller skriven efter en mall. Men det verkar inte bekymra läsarna.

– Jag misstänker att det finns ett värde i böckernas likartade stories, säger Mattias Reuterberg. Det rullar på, man känner igen sig och man vet att man kommer att vara sysselsatt ett tag framöver, eftersom det finns en massa delar kvar i serien. Som en evighetssåpa på dagtids-tv.

Elisabet Carlsson vill särskilt rekommendera Hannah-serien av Laila Brenden, som utspelar sig på 1800-talet.

– Den är väldigt bra. Även serien om Huset Arendt av Bente Pedersen är fruktansvärt välskriven. Jag har läst ut alla delarna men skulle gott kunna tänka mig att läsa dem igen! ●

Just nu pågår en informationskampanj om de nya taltidningarna. Över 100 av Sveriges dagstidningar går att få som taltidning. Kampanjen vänder sig till alla med någon form av läsnedsättning och till deras anhöriga.

TEXT MARITA FORSBERG

Läs din dagstidning som taltidning!

Nu satsar MTM på att föra ut budskapet om de nya taltidningarna. I dag erbjuder taltidningarna hela papperstidningens redaktionella innehåll. Man väljer helt enkelt själv vad man vill läsa och man kan enkelt bläddra i tidningen. Taltidningen läses med talsyntes och distribueras via internet. Den kan även läsas på flera olika sätt. Antingen via appen Legimus – på surfplatta eller smart mobiltelefon – eller med en taltidningsspelare. Alla dessa fördelar innebär förhoppningsvis att fler upptäcker taltidningen.

Informationskampanjen vänder sig till alla med läsnedsättning, deras anhöriga samt övriga intressenter – bibliotekarier, vårdcentraler, läsombud och intresseorganisationer – med information om taltidningen och hur man prenumererar. Kort

sagt ska taltidningen omvandlas från att ha varit en produkt som få har kännedom om till en produkt som är välkänd för alla. Förhoppningen är att även yngre med läs- och skrivsvårigheter, till exempel dyslexi, får upp ögonen för denna möjlighet att läsa sin dagstidning. Ett bra sätt om man till exempel arbetar med nyhetsbevakning i skolan eller bara vill veta vad som händer lokalt där man bor.

Kampanjen startar i mars och kommer bland annat att märkas genom annonser i radio och tidningar och på digitala utomhustavlor. Utöver det kommer några av våra mest välkända journalisters Twitterflöden att göras tillgängliga med talsyntes på kampanjwebben taltidningarna.se. ●

Vem kan prenumerera?

Alla som har en läsnedsättning kan prenumerera. Exempel på orsaker till läsnedsättning är dyslexi, afasi, synnedsättning eller en funktionsnedsättning som gör det svårt att hålla eller bläddra i en tidning.

Kontakta den dagstidning du vill läsa som taltidning. Om du lånar en spelare ingår ett kostnadsfritt hembesök av en instruktör.

Värdefullt. Dodo tycker arbetet som inläsare är viktigt då många har behov av talböcker.

Dodo Parikas

Ålder: 58 år

Bor: Malmö

Läser helst: Memoarer och biografier.

Yrke: Talboks-inläsare, journalist och författare.

Tycker om: Att resa med min man.

Kuriosa: Har testat att gjuta glas. Vill göra det igen.

Aktuell: Föreläser gärna på bibliotek om mina böcker och om talboks-inläsning.

Dodo Parikas läser in talböcker sedan 25 år. Han börjar varje arbetspass med en dansbandsblandning för att värma upp rösten.

TEXT OCH FOTO LENA BOQVIST

Talboksinläsaren Dodo Parikas:

”Det absolut värsta är dåliga översättningar”

Inläsaren Dodo Parikas har en röst som många talboksläsare känner till. Den är lugn, stadig och har en låg bas. Han har läst in cirka 400 talböcker och många av dem är riktigt populära, som **Jag är Zlatan Ibrahimovic** av David Lagercranz och **Min kamp** av Karl Ove Knausgård.

– Min kamp blev sammanlagt 150 timmar lång. Då hörde en kvinna av sig och tackade för en fin inläsning. Hon var inlagd på sjukhus en vecka och denna bokserie hade gjort det hela uthärdligt, då känns det fint. Tänk att hon stod ut med mig så länge, säger Dodo på sitt varma sätt.

När han pratar om sitt arbete som inläsare lyfter han ofta fram att han gör något värdefullt eftersom ”talböcker är så centralt i många liv”.

– Jag gillar också att det är ett koncentrerat arbete. Jag är en rätt stökig själ och mår bra av att koncentrera mig.

Han läser in böcker på BTJ i Lund sedan mitten av 90-talet. Varje arbetspass startar på samma sätt. Han gör i ordning en

”dansbandsblandning” som sägs göra rösten len som hos en dansbands-sångare.

– Hälften hett vatten och hälften Ramlösa eller bubbelvatten!

Och så kliver han in i en ljudisolerad studio som är 2 x 1.5 meter. Dagen till ära har han sin favoritstudio. Det är den enda av fyra studior som har fönster med utsikt. Här inne finns dator med inspelningsprogram, en mikrofon, ett bord och en stol. Och så sätter han igång.

Dodo sitter i studion fem-sex timmar, och det blir vanligen tre timmar färdiginläst tid.

Trots att han är förtjust i sitt jobb sticker han inte under stol med att det är ett ensamt och isolerat arbete.

– Jag skulle bli knäpp om jag jobbade med det på heltid, men som tur är kan man ju prata med personalen och andra inläsare.

Nu har han turen, eller snarare skick-

Jag är en rätt stökig själ.

Dodos boktips: Anteckningar från en kolchos

av Sigrid Rausing.

"Lågmäld och vacker bok av Rausing som bor på nedlagt estniskt kollektivjordbruk i början av 90-talet med människor som försöker omorientera sig i det bråddjupa glappet mellan sovjetdiktatur och västerländskt samhälle." **T**

Kafka på stranden av Haruki Murakami.

"Det återhållsamma sätt Murakami beskriver gränsöverskridanden i tillvaron på är suggestivt och och tankeväckande." **T**

ligheten, att kunna kombinera detta med två andra skapande yrken. Dodo är också reporter på Skånes taltidning och författare. Båda jobben är besläktade med talboksinsläsningen. Som taltidningsreporter fick han 2014 den finaste utmärkelsen man kan få i den branschen: Guldkassetten för årets taltidningsreportage. Det handlade om en kille i 30-årsåldern som drabbats av Ushers syndrom, en sjukdom som försämrar både syn och hörsel radikalt.

Jag fick följa med Dodo en vanlig arbetsdag. Den startade på **Skånes taltidning** i Malmö och slutade på BTJ i Lund, där talboksinsläsningen tog vid.

Vad finns det för likheter och skillnader?
– En talbok innehåller en enda röst medan en taltidning mår bra av flera röster. Där är vi alltid två i studion som läser växelvis. Sedan innehåller ju taltidningsreportagen ytterligare röster. Vid inläsning av skönlitteratur gäller det dessutom att dramatisera lite grann, men inte så att det blir radioteater av det.

När en bok är färdiginläst är det dags för korrektur. En korrekturläsare jämför inspelningen med förlagan och lyssnar på uttal och letar efter felaktigheter.

Inläsningen ska vara en exakt återgivning av den tryckta boken. Har det blivit fel måste inläsaren rätta felen så att talbok och förlaga stämmer överens. Det finns även en tekniker som kontrollerar övergångarna vid rättningen så att ljudet blir bra.

– De absolut värsta böckerna att läsa in är dåliga översättningar. Det kan faktiskt vara lättare att läsa in en text med ett och annat stavfel än haltande översättningar som hakar upp sig i munnen. Samtidigt kan en text som egentligen inte är så medryckande vara lätt att läsa in bara därför att språket flyter bra.

Dodo Parikas halkade in i talboksbranschen på ett bananskal som han själv uttrycker det.

– I början av 90-talet arbetade jag i Stockholm på den estniska redaktionen på Sveriges Radios utlandsprogram **Radio**

Sweden. Dåvarande TPB (i dag MTM) sökte någon för inläsning av en bok om Baltikum och det blev jag. Och på den vägen är det.

Hans föräldrar var estniska krigsflyktingar och fastän Dodo föddes i Sverige har hans bakgrund påverkat honom mycket. Det syns inte minst i hans eget författarskap. Han har bland annat skrivit böckerna **I exilens spår – Svenska författare med rötter i andra länder** och en reseguide om Estlands huvudstad Tallinn. Han har också läst in några av de egna böckerna.

– Jag tycker det är lätt att läsa in mina böcker eftersom jag kan texten.

Dodo läser nästan bara in skönlitteratur för vuxna. Det blir mycket deckare eftersom de böckerna är populära.

Han väljer inte själv vilka böcker han ska läsa utan det gör hans chef på BTJ, Rose-Marie Skagerberg. BTJ har läst in talböcker sedan 1966 och läser i dag även in ljudböcker.

– Jag har arbetat med Dodo i 20 år och vet vad han är bra på. Dodo är ju jätteduktig och väldigt allmänbildad. Det räcker inte bara med en bra röst, säger Rose-Marie.

När hon väljer vilken inläsare det ska vara till en bok är det mycket att ta ställning till. Bland annat frågar hon sig: Är det en manlig eller kvinnlig berättare i boken? Är det en översättning från ett språk som någon av inläsarna behärskar som gör att de kan uttala ordet bra?

Det finns också böcker som är väldigt jobbiga att läsa in, berättar Dodo.

– Just nu håller jag på med journalisterna Magnus Falkeheds och Niclas Hammarströms **Idag ska vi inte dö** om deras fångenskap i Syrien. Tortyrscenerna är något av det vidrigaste jag läst in. Och till skillnad från spekulativa spänningsromaner har detta hänt på riktigt. ●

Grattis Plupp 60 år!

Inga Borgs skapelse Plupp firar 60 år och hen passar bra in i vår tids genustänk. Plupp är varken en han eller en hon enligt Inga Borg, som ville göra en

barnboksfigur som både flickor och pojkar kunde identifiera sig med. MTM har massor av talböcker, punktskriftsböcker och även en taktill bilderbok att låna ut. Se legimus.se.

FOTO: FACEBOOK.COM/CIRKELNFILMEN

Cirkeln. Filmen hade premiär i februari 2015.

Boktips: Cirkeln

Sex tjejer har börjat gymnasiet när en elev hittas död på en av skolans toaletter. Alla förmodar att det är ett självmord. En natt dras de sex tonårstjejerna till den nedlagda folkparken och de får veta att de är häxor.

Idrott och läsning hör ihop!

Kulturrådet ger stöd åt flera läsfrämjande projekt tillsammans med idrottsföreningar. Målet är att fler unga ska lockas att läsa och att hitta lust i läsandet. Här är några av projekten:

● I Huddinge har några fotbollslag tagit fram idéer till en bok som Martin Ljunggren skriver. Boken bygger på erfarenheter från killarnas vardag. Den handlar om sanningar och lögnar, och hur man är en bra lagkompis. Kanske ska boken heta: **Välkommen till landslaget!**

● **Läsmuskler i Ulricehamn.** Idrottsledare och personal från bibliotek samarbetar för att barn och unga ska upptäcka biblioteket. Därför kommer hybridbibliotek finnas på olika idrottsarenor och det ska också finnas ett bibliotek i en husvagn som kommer att flytta runt. Barn kommer att skriva SMS-noveller och får också träffa professionella författare.

● **Läsglädje i framtidens idrottsförening.** Utbildning, bildning och kunskap är ledord för ett projekt i Blekinge. Varje år arrangerar SISU ett 40-tal idrottsskolor för ungdomar i åldern 6 till 16 år. De visar på kulturaktiviteter och läsning utifrån.

Läs mer om projekten på Kulturrådets webbplats, kulturradet.se

Nedladdnings- toppen barn

Här är de mest nedladdade barn- och ungdomsböckerna i februari 2015.

- Cirkeln** ^{T P}
av Mats Strandberg och Sara Bergmark Elfgren
- Hungerspelen** ^{T P}
av Suzanne Collins
- Brandkårmysteriet** ^T
av Martin Widmark
- Harry Potter och de vises sten** ^{T P}
av J.K. Rowlings
- Nyckeln** ^{T P}
av Mats Strandberg och Sara Bergmark Elfgren

Paddington och (andra) tågstationer

I vår har björnen Paddington setts på landets biografer. Här är några fler berättelser som utspelar sig på tågstationer.

TEXT: SARA LAFOLIE

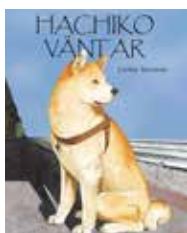
En fantastisk upptäckt av Hugo Cabret av Brian Selznick

Paris på 1930-talet. I väggarna på tågstationen Gare Montparnasse bor den 12-årige Hugo tillsammans med sin alkoholiserade farbror. De sköter stationens stora väggklockor. Samtidigt arbetar Hugo på att laga en slags mekanisk robot. Han behöver reservdelar och stjälar från stationens leksaksbod, som är full av mekaniska leksaker. Det blir början till ett stort mystiskt äventyr. Boken har en speciell form med långa sekvenser som bara berättas i tecknade bilder. **TP**

Hachiko väntar av Lesléa Newman

Varje morgon följer hunden Hachiko sin husse professor Ueno till tågstationen. Och varje eftermiddag möts de där igen vid tretiden. Men en dag kommer tåget tillbaka utan professor Ueno. Hachiko väntar och väntar. I tio år. Stationspersonalen och andra människor ger hunden mat och kärlek, men han vill stanna på perrongen och vänta på husse. Den här berättelsen blir extra sorglig för att den faktiskt är sann. Hachiko fanns på riktigt i Japan för många år sedan. **TP**

Harry Potter och de vises sten av Joanne K. Rowling

Första boken om Harry Potter som blir kallad till Hogwarts skola för häxkonster och trolldom. Resan börjar fantastiskt redan på Kings Cross station när Harry ska ta

sig genom tegelväggen till perrong 9 och trekvart. Med väskor, ugglor och allt. Resan med Hogwarts-expressen blir ett äventyr i sig för Harry. **TP**

Vega och stjärnorna av Carin Löfström

10-åriga Vega reser med tåg genom bergen och tittar på stjärnorna när det blir kväll. Plötsligt får hon lust att gå av när tåget stannar på en station. Mamma och pappa sover ju. Hon ser en katt på perrongen och följer den. Då möter Vega 100-åriga Carolina. Jag har väntat på dig! säger hon. De gör sällskap hem till Carolina, och Vega invigs i Carolinas hemliga livsuppgift att samla in stjärnfall. **T**

Tågmysteriet av Martin Widmark

Kompisarna Lasse och Maja hamnar mitt i ett mysterium när de åker tåg. I korridoren står polismästaren och spanar nervöst mot godsvagnen. Där finns nämligen en säck med sedlar. Hela fyra miljoner kronor. Plötsligt drar någon i nödbromsen och det blir väldigt rörigt på tåget. Efteråt upptäcker polisen att säcken är borta! Som tur är får han hjälp av LasseMajas detektivbyrå. **TP**

Några av de här böckerna finns också som film.

Kalla mig Paddington med taktila bilder.

För den som vill läsa om Paddington har vi flera böcker i Legimus:

Kalla mig Paddington av Michael Bond **T P**

Paddington på resa av Michael Bond **T P**

Nya lättlästa böcker med spänning och hiphop

Snöstormen av Sofia Nordin

I en skidstuga väntar tre syskon på sin pappa. Varför kommer han aldrig? Snön packas allt tjockare mot fönstren. Mobilerna funkade inte. Och så går strömmen. Detta är en dramatisk berättelse om att överleva. Finns som lättläst bok. **L**

Pappas låt av Stor

Serieboken är unik i sitt slag och bygger på en hiphoplåt av Stor, en av Sveriges mest kända hiphopare. Det är en självbiografisk berättelse om uppväxten med pappan, men

också en hyllning till alla farsor och morsor som är invandrare i Sverige. Bilderna är av Kim W Andersson. Den finns både som lättläst bok och talbok. **L T**

Nordisk Barnbokskonferens i Stavanger 2-4 februari

Unggång eller övergång? Det var temat för Nordisk barnbokskonferens i Stavanger där 350 bibliotekarier, författare, illustratörer, förläggare, bloggare och andra barnboksfantaster möttes i början av februari. Deltagarna var ditresta från Norge, Danmark, Finland, Island och Sverige.

Ungdomslitteraturen präglas i hela Norden av svärta: teen noir och dystopier är mycket populära genrer. Även böcker för yngre barn berör svåra ämnen och bilderböcker tillåts ha mörka stråk. Samtalen kretsade kring vad det säger om vårt samhälle och vad det gör med våra barn och unga. Samtidigt utvecklas medievänorna hos de unga läsarna. Den tryckta boken och talboken är förstås dominerande, men flera nordiska förlag provar digitala lösningar som SMS-noveller, step-in böcker eller digitaliserade bilderböcker som app.

Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris 2014 tilldelades **Brune** av Håkon Övreås och Öyvind Torseter. En berättelse laddad med vardagsmagi om pojken som blir sin egen superhjälte. Boken kommer i svensk översättning i maj och blir samtidigt talbok i Legimus.

Spännande, mörka ungdomsböcker från våra nordiska grannar

Röd som blod av Salla Simukka

17-åriga Lumikki kommer över blodstänkta, tvättade sedlar på tork i skolans mörkrum. Hon dras in i ett livsfarligt spel med kriminella och tvingas vara både smart och tuff. Actionfylld berättelse i vinterkallt Helsingfors. **T P**

Odinsbarn av Siri Pettersen

När Hirka är femton år får hon veta att hon är ett odinsbarn. Ett svanslöst odjur från en annan värld. Myten säger att odinsbarnen sprider röta och död. De är avskydda och fruktade. Fadern har dolt Hirkas ursprung så att hon inte ska bli förföljd. Fantasy med rötter i den nordiska mytologin. **T P**

Dig och mig ved daggy av Sanne Munk Jensen och Glenn Ringtve

Två ungdomar, Louise och Liam, tar livet av sig genom att hoppa i Limfjorden tillsammans. Louise berättar sedan sin historia från andra sidan. Om vägen fram till självmordet, kantat av felsteg, svek och missförstånd. Samtidigt betraktar hon sina föräldrars sorgprocess och ser dem med nya ögon. Boken är utgiven på danska. **T**

Samarbete är framgångsreceptet för att skapa ett lyckat arbete kring talböcker i skolan. I februari premiärvisades en informationsfilm som visar hur Snösätraskolan i Rågsved hittat formerna för samarbete.

TEXT OCH FOTO ANNA-LENA ANDERSSON

Filmpremiär för "Talböcker i skolan"

Snön ligger i drivor kring Rågsved när Läsliv besöker Snösätraskolan för att delta i filmpremiären för "Talböcker i skolan". För att öka biokänslan ytterligare serveras popcorn och Pommac för fjärdeklassen vars elever också deltagit på olika sätt i filmen. Med i filmen är också läraren Rikard Jansson. Han har med egna ögon sett förändringen som skett sedan talböckerna kommit in i bilden:

– Numera är det ingen som höjer på ögonbrynen när någon läser en talbok istället för en vanlig bok.

Arbetet med talböcker kom igång på allvar i samband med att ett talboksteam bildades på skolan. I teamet ingår skolbibliotekarie, specialpedagog, klasslärare, IT-personal och rektor. Det betyder att bibliotekarien inte är den enda som är ansvarig för talboksarbetet, och att eleverna alltid kan räkna med att få stöd. Upplägget skapar ett långsiktigt och stabilt arbetssätt för talböcker. Skolan har också gjort en handlingsplan som ska genomföras redan från förskoleklass.

Mediateket på Stockholms utbildningsförvaltning och MTM har tagit fram informationsfilmen tillsammans. Och Margareta Ekström från Mediateket var

projektledare. Hon hoppas att filmen kan påverka skolledare och skolbibliotek så att eleverna genom dem hittar till talböckerna:

– På Mediateket har vi jobbat mycket för att skolbibliotek ska ladda ner talböcker, som i filmen. I dag är det många barn som inte får tillgång till talböcker och de hamnar då i kläm.

Elisabeth Ljungdahl, som är skolbibliotekarie och IT-pedagog på Snösätraskolan ser positiva effekter av samarbetet kring talböcker på skolan:

– Eleverna kan numera läsa när dom vill, hur dom vill och vad dom vill, det är en stor förändring! Via skolbiblioteket ger vi eleverna med läsnedsättning tillgång till Egen nedladdning för att de ska kunna ladda ner med appen Legimus själva, säger Elisabeth.

Var det svårt att få eleverna att ställa upp och skådespela i filmen?

– Alla ville ha på sig hörlurarna, säger Rikard och skrattar. Vi har fått ett klimat på skolan där det är okej att läsa på olika sätt, talboksteamet har haft en viktig roll i detta.

Filmen går att streama direkt via Stockholms stads filmvisningssajt Tuben och MTM:s webbplats. ●

Vad betyder talböcker för dig?

Jessica Nguyen, elev:

– Talböckerna har hjälpt mig jättemycket. Jag följer med i texten och lär mig hur ord uttalas.

Binta Dia, elev:

– Jättemycket. Det är svårt att läsa och lyssna samtidigt, men när jag bara lyssnar så fungerar det mycket bättre.

BIT FÖR BIT

Hur mycket kan du om litteratur? Testa dig själv eller tävla mot andra! Läs en ledtråd i taget och svara när du tror att du kan. Rätt svar finns under frågorna.

	5 POÄNG	4 POÄNG	3 POÄNG	2 POÄNG	1 POÄNG
ROMAN	Bästsäljande roman från 1977.	Utspelar sig på fårfarmen Drogheda i Australien.	Huvudpersonerna är Meggie och Ralph.	Bokens titel syftar på en mytisk fågel.	Författarinnan Colleen McCullough dog i januari 2015.
FÖRFATTARE	Född 1901 i Ösmo socken och dog i Stockholm 1990.	Arbetsförfattare, men till en början skrev han bara rese-skildringar.	Filmen Tuppen bygger på en av hans noveller från 1974.	Analfabeten var den första romanen i en självbiografisk svit.	Hans bok Kungsgatan är årets Stockholm-läsebok.
POET	Född 1891 i Växjö och dog 1974 på Lidingö.	Gunnar de Frumerie har tonsatt några av hans dikter.	Han fick Nobelpriset i litteratur 1951.	Ångest, ångest är min arvedel/ min strupes sår/ mitt hjärtas skri i världen.	Skrev romaner; till exempel Gäst hos verkligheten och Barabbas.
AKTIVITET	Hemulen är den som behärskar denna konst i Trollvinter.	Cirkusdeckarna löser ett fall mellan Sälen och Mora där tävlingsdeltagare råkat ut för stöld.	Sune övertygar sin familj till sådan semester i Skanderna.	En främmande katt kommer till Slottsbacken för att lära Pelle något nytt.	Olle möter farbror Rimfrost och kung Vinter på sin färd.
GENRE	Kallas för den "nionde konstformen".	Stort i USA, Japan och Frankrike-Belgien.	Satir och politik är viktiga inslag i en del av denna genre.	Tidigt 1900-tal blev en spenat-älskande sjöman omåttligt populär.	Superförmåga eller dunderhonung kan vara lösningen på problem.

Rätt svar: En roman: Törnåglarna. En författare: Ivar Lo-Johansson. En poet: Pär Lagerkvist. En aktivitet: Skidåkning. Genre: Tecknade serier.

FRÅGOR: HELENA LINGMERT OCH SARA LAFOLIE

LIFE'S A BITCH

AV EMELIE WEDHÄLL

Emelie Wedhäll ritar serier om livets berg- och dalbanor.

Aprilväder innebär ömsom sol, ömsom snö. Passa på och njut av en deckare när snön faller. **Vi tipsar om fem favoriter.**

TEXT HELENA LINGMERT FÖRFATTARFOTO JOHNNY RING

Ett påskägg med deckare

Gone baby gone

av Dennis Lehane

Privatdeckarna Patrick Kenzie och Angela Gennaro får i uppdrag att söka efter en fyraårig flicka som är försvunnen. Men fallet är inte så enkelt som det först verkar och Patrick och

Angela får anledning att ifrågasätta sin syn på vad som är rätt och fel. Historien får en fortsättning i boken **En mörk välsignelse** som utspelar sig tolv år senare. Boken filmatiserades 2007. **T P**

En ovanligt torr sommar

av Peter Robinson

Ruinerna av en gammal by, Hobb's end, som under 40 år legat på botten av en damm, torrläggs under en mycket het sommar. Av en slump hittar en pojke ett kvinnskelett i ett av husen. Skelettet visar sig ha legat där sedan 1940- eller 50-talet. Kommissarie Banks tar sig an fallet och utredningen visar sig få förödande konsekvenser även i nutid. **T P**

De dödas samtal

av Reginald Hill

Kommissarie Andy Dalziel och hans kollega Peter Pascoe står inför en gåtfull seriemördare. Varje mord följs av en skriven dialog som ger ledtrådar till vem som är mördaren och varför. Kommer de att klara av att lista ut vem som är den skyldige innan fler mord sker? **T P**

Livets och dödens villkor

av Belinda Bauer

Tioåriga Ruby Trick bor med sina föräldrar i det råa och fuktiga kustsamhället Limeburn. Hon oroar sig för att föräldrarna ska skiljas och vill inte att hennes älskade pappa ska lämna dem. För att hålla kvar sin pappa går Ruby med på att hjälpa honom i jakten på den mördare som härjar i området. Bara inte Ruby själv blir fångad av mördaren först. **T**

Silkesmasken

av Robert Gailbraith

Det här är andra boken om privatdetektiven Cormoran Strike och hans assistent Robin Ellacott. Cormoran ska utreda författaren Owen Quines försvinnande. Det visar sig att Quines har skrivit på ett manus som innehåller ofördelaktiga upplysningar om folk han känner. Det finns med andra ord många som har anledning att vilja tysta honom. **T**

